

Ірина Кривошея
(м. Умань)

Інформативний потенціал актової книги м. Козельця (друга половина XVII – перша половина XVIII ст.)

Актові книги XVII ст. є одними з найбільш цінних та надзвичайно інформативних джерел української історії цього періоду. Найкраще збереглися документи Полтавського полкового уряду, Стародубського магістрату, частково Ніжинського магістрату, Бориспільської, Лохвицької й Пирятинської ратуш [1–5, 7–14, 17–19, 21–28]. Частина їх опублікована, частина доступна дослідникам у фондах різних українських архівів, насамперед Центрального державного історичного архіву України в м. Київ та Інституті рукопису НБУВ [7–13, 29]. У XVII ст. уряди були «обопільними», тобто спільними для козацької та міщанської адміністрації. Практичне розділення книг записів почалося лише з 20-х років XVIII ст., коли повною мірою запрацювали полкові канцелярії. Лише тоді записи стосовно старшини й козаків майже зникли з магістратських книг, що засвідчує перегляд книг Стародубського магістрату 20–30-х років XVIII ст. [29]. Запис обопільного уряду мав сталу форму, у якій спершу вписувалися козацькі урядники, потім неурядова старшина й далі представники міщанства.

Полки Гетьманщини суттєво різняться за збереженістю джерел їх історії. Київський полк належить до тих полків, чия документальна база щодо XVII ст. залишається дуже слабкою, тому актова книга м. Козельця дозволяє заповнити деякі лакуни історії цього полку.

Оригінал актової міської козелецької книги зберігається у відділі рукописів бібліотеки ПАН у Кракові. Доступна вона також у копії в бібліотеці Народовій м. Варшави [30]. Це актова книга обопільного козелецького уряду другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Назва книги в каталозі польського архіву «Księga rządowa kozacka miasta Kosielca w gub.

Czernikowskiej. w. XVII – XVIII, k.184». Книга складається зі 184 двосторонніх аркушів розміром 20 x 32.

Полковий київський уряд, через величину міста та високий статус міської спільноти Києва, перебував почергово в сотенних містах Острі й Козельці [16, 69]. Відомо, що резиденцією полковника київського Г. Коровки-Вольського в 1682 р. став Остер [15, 239]. Так як Козелець тривалий час був полковим містом Київського полку, то це посилює значення актової книги як джерела.

На першому розвороті книги, не пронумерованому архівістами, є чимало різночасових записів. Кілька разів повторюється дата 1697 р., потім згадується протокол, датований 1664 роком. Нумерація сторінок починається з наступного розвороту, що містить актовий запис у традиційній формі.

Хронологічно записи в актовій книзі охоплюють період від 1664 р. до 1765 р., але між 1702 і 1725 рр. – перерва. Фактично послідовний запис у цій книзі припинився в 1702 р. Перед ним на вільних сторінках у 1730 р. вїт А. Набок вписав кілька своїх купчих. Стандартні й компактні записи угод, здійснених протягом 1725–1731 рр. полковником київським Антонієм Танським, становлять окремих пізніший блок. Після нього розміщено ще три документи: купча 1765 р., якою Феодосія Петрівна Войтехова уступила спадкові козацькі ґрунти, розміщені поблизу хутора Закревських, козаку Федору Закревському; судовий розгляд про млини колишнього полковника К. Мокієвського на Козелецькій греблі 1729 р. Останній акт у книзі датований 1686 р., а на кінцевому розвороті послідовно вписано тропар Покрові (30.01.1719) та короткі записи по арешти майна за 1685 – 1687 рр. [30].

Починається актова книга березневими записами 1664 р. Акторами були, в основному, міщани, серед яких достатньо чітко виділяється шляхта, названа «славетним» панством проти «уцтивного» міщанства. У січні 1665 р. з'являється перший запис полкового уряду на чолі з полковником київським Гнатом Кальницьким, сотником козелецьким Павлом Клименком, отаманом городовим Прокопом Кіндратовичем та іншими урядниками козелецькими, підписаний писарем полку Київського Андрієм Митченком. Ішлося про справу товаришки

сотенної Тетяни Василювої Лишчиної, за першим чоловіком – Семенової Волошиної в суперечці з козаком козелецьким Федором Коломійцем. На високий соціальний статус Тетяни, товаришки сотні Козелецької (це засвідчує ранню традицію фіксації з іменем дружини військового звання чоловіка, що стане нормою в документах XVIII ст.), вказує декрет київського полковника в судовій справі, що вносився нею до актової козелецької книги. Усі, хто судився з Тетяною, не довели її провини. Найцікавішою тут є вказівка на суму «вини», що свідчить про кількаразовий розгляд справи, намагання покарати настирних позивачів та достатньо високий соціальний і майновий статус самої Тетяни в тодішній ієрархії. Позивач, як вказано в документі, «сам на себе закладаю на вельможного його милость пана гетмана» 200 коп, на полковника – 100, потім на отамана та інших урядників 100 коп, «счо вичинати маєт зол. тисяча» [30, 14]. Лише з цього одного акту дізнаємося про невідомих раніше полковника й писаря полкового, сотника козелецького, розширюємо дані про роки на урядах інших осіб, отримуємо генеалогічні дані про основних фігурантів справи, впливовість дійових осіб, існуючі способи за поруки в тодішній судовій системі та багато іншого.

Актова книга з 1664 р. детально фіксує персональний склад міського козелецького уряду та, значною мірою, персональний склад козацького уряду, в основному сотенного, але часто й полкового київського. Вписувалися документи не лише мешканців Козелецької сотні, а й інших сотень полку та приїжджих людей з інших полків Правобережжя й Лівобережжя. Загалом у документі фігурують імена 10 полковників київських, 2 обозних, 3 суддів полкових, 5 осавулів полкових, 5 писарів полкових, 4 комонних половників, 7 сотників козелецьких, 13 отаманів городових козелецьких, 1 осавула сотенного козелецького, 4 сотників носівських, 3 отаманів носівських, 1 писаря сотенного носівського, 2 сотників остерських, 1 отамана городового остерського, 2 сотників гоголівських, 1 отамана городового гоголівського, по 1 сотнику іваницькому та морівському, усього 66 старшин полкового й сотенного рівнів.

У найповнішому на сьогодні реєстрі козелецьких сотників, укладеному в 2013 р. В. Кривошесю, вказано щодо другої половини XVII ст. імена 17 сотників та 8 отаманів городових [16, 69–70]. Окрім суттєвого розширення інформації про періоди їх перебування на урядах, додаємо з міської книги дані про 5 нових сотників (Клименко Павло, Гаврило Карпович, Дворецький Іван Васильович, Бутко Лук'ян Іванович, Жила Василь) та 9 городових отаманів козелецьких (Андрій Гаврилович, Матвій Васильович, Безпальчий Леонтій, Жила Роман, Сидко Іван, Хворостовський Влас, Марченко Степан, Лях Федір, Голод Михайло). У справах міської книги згадано імена 43 представників неурядової старшини різних рівнів (див. додаток 1).

Ще більше інформації отримуємо про міський козелецький уряд. Майже порічно відбувалися вибори, а імена урядників фіксуються систематичними записами (див. додаток 1). Усього з актової книги відомі імена 12 в'їтів, 29 бурмістрів, 51 райці та 45 лавників, які виконували належні функції з 1664 по 1702 (1727–1731) роки. Персональні дані урядників, включно з додатковою інформацією про родини в окремих документах, дають можливість відновити генеалогії багатьох козацьких й, особливо, міщанських родин Козельця та сіл сотні.

Переважно до книг вписували акти про право власності на рухоме та нерухоме майно у вигляді купчих, уступних, тестаментів, розподілів, договорів оренди та інших видів документів. Вони доносять інформацію про розміщення дворів, їх інфраструктуру, вартість, про власників сусідніх дворів. Соціальний та майновий статус у XVII ст. засвідчувало володіння млином. Договори про оренду млинів чи їх продаж часто містять чимало цікавих фактів. Так, у вересні 1660 р. мельник і мешканець козелецький Григорій Лукашенко з дружиною Пелагеею Петрівною Мельниківною віддав в оренду на 2 роки за 100 золотих млин пану Юрію Івановичу, міщанину й колишньому райці козелецькому [30, 41v]. Млин дістався від покійного тестя Петра Мельника. Стояв на міській Козелецькій греблі на р. Остер в одному лотку з Охрімом Котляром біля млина Івана Борсука. У млині було 2 мучних каменя, і він потребував ремонту та

добудови. В угоді прописано, що Юрій Іванович зобов'язаний покрити клітку новою дранню, вставити нові двері, постачати для млина «необхідне залізо» та добудувати своїм коштом ступняк зі ступами просяними й фалюшами суконними. Також він повинен був платити з млина податки: третю мельницьку частину та міські. Після закінчення терміну оренди Григорій Лукашенко зобов'язувався відшкодувати Юрію Івановичу всі затрати на будівництво. Як правило, такий договір – це договір про продаж млина. Безгрошів'я змусило Г. Лукашенка віддати млин в оренду і, як засвідчують подібні приклади, через два роки становище змінюється хіба на гірше, тому млин за невелику доплату остаточно переходить у власність орендаря. Акт інформує нас про сусідні млини та їх власників, розмір млина, його функціональні можливості та про запланований ремонт.

Також в актовій книзі трапляються кримінальні справи й рішення про захист гідності особи [30, 51v., 53v.–54]. Зустрічаються розслідування службових зловживань козацькими урядниками. Зокрема, дві справи сотника Лук'яна Бутка та справи про облаштування млинів із різноманітними порушеннями двома колишніми полковниками київськими Г. К. Коровкою-Вольським та К. Мокієвським [30, k.137–140, 145–146, 147v.–148v., 179v.–180]. Звісно, справи проти колишніх сотника й полковників було порушено вже після завершення їх каденції. Сотник козелецький Лук'ян Іванович Бутко в 1699 р. зумів виправдатися від звинувачення 5-літньої давнини в організації крадіжки речей у попаді, знайшовши підставних свідків, які взяли на себе провину [30, 145–146]. Через вісім місяців, у березні 1700 р., його було звинувачено в привласненні хутора Яцька Янченка, на який він мав підробний лист, нібито складений за наказом полковника, та сїна, призначеного до полковницького двору [30, 147v.–148v.]. Фактично, будучи сотником, він обдирав підлеглих від імені полковника та позбавляв двір полковника від належних платежів. Від засудження Л. Бутка врятував милостивий наказ полковника зважити на його колишні військові заслуги. Покарали винуватця штрафом у 50 талярів. У

судовому записі знаходимо згадку про сльози вдячності засудженого й про штраф, одразу покладений до військової шкатулки.

Актова книга містить цікаву інформацію про рух власності та генеалогічні матеріали стосовно жителів містечка Печерська. У 1686 р. до міської козелецької книги попросив вписати документи міщанин печерський, орендар шинків Антон Гаврилович із дружиною Оксинією Гавриловичовною. Першим вписано лист 1661 р. І. Гізеля, архімандрита печерського Антону Гавриловичу на пожиттєву оренду за 200 золотих двору Котковського з плацом і ґрунтами на вулиці до брами Васильківської, що біля двору Войтеха Аптекаря [30, 66,68]. У вересні 1666 р. Інокентій Гізель засвідчив продаж пану Антону Гавриловичу за 100 золотих ґрунту з плацом аптекаркою й міщанкою Анною Вилчковоною Войтеховою Залецькою [30, 66v.–67]. Наступним листом від 07.1668 р. І. Гізель засвідчив продаж мельничкою Тетяною, за першим чоловіком Пархомовою Прасоловою, за другим – Кіндратовою Передерієвою, двору з ґрунтами в Печерську біля Васильківської вежі на передмісті Васильківському за 70 золотих славетному пану Антону Гавриловичу [30, 67v.–68]. У листі вказано, що проданий двір розташований біля дворів Петра Пальчикевича, через дорогу від батька Пархома й тестя Тетяни, і від дядька Андрія Борисовича.

У міських козелецьких актах найчастіше згадуються різницький, кравецький та ковальський цехи [30, k.37v.–38, 82v., 130v.]. У 1669 р. цехмістром різницького цеху був Йосип Савич, одружений у першому шлюбі з Гафією Степанівною. Її рідні брати Мисько й Леонтій позивалися з Йосипом Савичем за батьківський спадок, внесений сестрою при одруженні (сестра та її діти померли під час епідемії). У 1688 р. цехмістром ковальського цеху був Семен Короб. Відомий також цехмістер кравецького цеху в 1699 р. Іван Юркович Болиголова.

Значна кількість імен неурядової старшини в актовій книзі пов'язана не лише з їх особистими справами, а й із тим, що судова функція була однією з основних для значного товариства. На участь у судах неурядової старшини в спеціальній літературі увага майже не зверталася. Кількома словами означив

проблему Л. Окіншевич [20, с. 135]: він вказав на присутність у суді «зацних» осіб, які були колишніми урядниками, наприклад, В. Горобець [6, с. 244], а також справедливо наголосив на хибах істориків щодо трактування присутності в суді «зацних» осіб. Утім, не ототожнив їх із неурядовою старшиною й загалом не ставив завдання аналізу їх участі в судовому процесі.

Чим вищий статус мали позивачі чи відповідачі, тим вищим був рівень суду (сотенний, полковий, генеральний). Для розгляду справ щодо значного товариства військового, крім полкових урядників, збиралася колегія значних товаришів військових, а якщо товариш перебував під особливою гетьманською обороною – збирався виїзний генеральний суд, також з обов'язковим представництвом значного товариства військового. На уряді полковому козелецькому в 1676 р. розглядалася справа про вбивство хлопця Якубом Лисим, товаришем військовим компанії пана Павловського [30, 56v.]. У 1695 р. чернігівський бурмістр пан Ісак Григорович позивався в суді до військового в Батурині Григорія Карповича (Коровку-Вольського), товариша значного військового за спадок по померлій дружині Григорія Євгенії Василівні Радченко. Відібравши відсуджене, бурмістр видав квита, а Григорій Карпович вписав його до козелецької міської книги [30, 117].

Лише наведені приклади та добірка персонального складу козелецького міського та козацького урядів (додаток 1) дозволяють стверджувати, що актова міська козелецька книга має значний інформаційний потенціал для дослідження різноманітних проблем української історії другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Особливе значення цей документ має для вивчення регіональної історії та краєзнавчих проблем.

Додаток 1.

Урядники міські, козацькі та неурядова старшина в «Księga rządowa kozacka miasta Kosiela w gub. Czernikowskiej. w. XVII–XVIII»¹

міські урядники	козацькі урядники	неурядова старшина
-----------------	-------------------	--------------------

¹ Складено за: Biblioteka Narodowa w Warszawie. Dział mikrofilmów. Kraków PAN 280, mf. 9105. 184 k.

<p>03-07.1664. Брилевич Самійло, вїйт козелецький (у серпні колишній) Княжолецький Михайло бурмістр Борсук Іван бурмістр козелецький Бодаченко Омелько райця Дем'ян Федорович лавник</p> <p>08-09.1664 Коробка Василь, вїйт Борсук Іван бурмістр Княжолуцький Михайло бурмістр Цуднич Богдан райця Зеленяк Іван лавник</p> <p>01.1665 Коробка Василь вїйт Борсук Іван бурмістр Гуркевич Андрій бурмістр Демко Федорович лавник</p> <p>02-06.1665 Долинський Олександр Іванович вїйт Мокренко Аврам бурмістр Стефан Протасович бурмістр Тоборка Петро Стасевич райця Клим Григорович лавник</p> <p>06.1666 Долинський Олександр Іванович вїйт Дуденко Павло бурмістр Кохан Стефан райця Дебельський Йосип райця</p> <p>07.1666 Яцько Трохимович бурмістр</p> <p>05.1667 Долинський Олександр Іванович вїйт Яцько Трохимович бурмістр Кохан Стефан райця</p> <p>08.1667 Сушко Артем Богданович райця і бурмістр наказний Мукосієнко Григорій Стефанович лавник козелецький</p> <p>10-11.1667 Долинський Олександр Іванович вїйт Коробка Василь Григорович бурмістр Мирополець Дацько райця Кошильник Семен Карпович лавник Коростишовець Науменко</p>	<p>05., 07.1664 Андрій Гаврилович отаман городовий козелецький</p> <p>07.1664 Гарда Андрій суддя полку Київського Гарячка Марко сотник козелецький</p> <p>08.1664 Конашевський Петро, намісник від полковника київського Прокіп Кіндратович, отаман городовий козелецький</p> <p>08.1664 Дворецький Василь, полковник київський</p> <p>01.1665 Кальницький Гнат полковник київський</p> <p>Митченко Андрій писар полку Київського</p> <p>Клименко Павло сотник козелецький Прокіп Кіндратович отаман городовий</p> <p>06.1665 Прокіп Кіндратович отаман городовий козелецький</p> <p>Магіровський Федір сотник Івануковський</p> <p>05.1667 Михайло Іванович полковник київський</p> <p>Клименко Павло сотник козелецький Безпальчий Лесько отаман городовий</p> <p>11.1667 Домонтович Петро писар полковий київський</p> <p>Климович Павло сотник козелецький Матвій Васильович отаман городовий</p> <p>10.1668 Хмельницький Павло Янович полковник київський</p> <p>Прокіп Кіндратович отаман городовий козелецький</p> <p>03.1670 Солонина Костянтин полковник київський</p> <p>Солонина Яків полковник наказний київський</p> <p>Мирченко Андрій писар полковий Безпальчий Леонтій отаман</p>	<p>01.1665 Лишень Василь, товариш сотні Козелецької</p> <p>06.1665 Жила Роман, козак на уряді</p> <p>07.1666 Левенець Іван товариш козелецький</p> <p>07.1667 Жила Роман, Прокіп Дем'янович, Іван [Куж/д...] товариство на уряді</p> <p>10.1668 Хонсовський Семен, козак Війська Запорозького, засланий від полковника Хмельницького Павла Яновича на розгляд справи</p> <p>1676 Лисий Якуб, товариш військовий компанії Павловського</p> <p>1685 Підтерєб Трохим, товариш сотні Остерської Бистрицький Павло, товариш військовий козелецький</p> <p>1686 Лапоть Лук'ян, товариш військовий козелецький</p> <p>06.1688 Жиленко Василь Бутко Лук'ян Кукла Григорій</p>
--	---	---

<p>Гришко лавник 11.1667 Коробка Василь бурмістр Княжолуцький Михайло райця Лесько Васильович райця Боровик Іван лавник 06.1668 Долинський Олександр Іванович війт Коробка Василь Григорович бурмістр Лесько Васильович райця Боровик Іван лавник 10.1668 Мирополець Данило райця Коростишовець Григорій райця 21.03.1669-03.1670 пан Стефан Протасович війт пан Оксамитний Леонтій бурмістр пан Юрій Іванович райця пан Іовенков Ігнатич (Гнат) райця пан Новосельський Костяга лавник пан Колодка Іван лавник 07.1670-03.1671 Стефан Протасович війт Петро Демидович бурмістр Родіон Артемович райця і бурмістр наказний Мирополець Яків райця Лаптенко Федір лавник Дулка Михайло лавник 1671-1672 Коробка Василь війт Колеснікович Карпо бурмістр Стефан Сергійович райця Павло Григорович райця Набок Федір лавник 05.1673 Коробка Василь війт Оксамитник Леонтій бурмістр Юрій Іванович бурмістр 11.1673, 01.1676 Оксамитний Леонтій війт Носенко Стефан Сергійович бурмістр Дем'ян Федорович бурмістр (1676 райця) Павло Михайлович райця Олійник Федір лавник Григорій Остапович лавник</p>	<p>городовий козелецький 1671 Солонина Костянтин полковник київський Бут Василь полковник війська запорозького комонний Кразе (?) Кирик писар полку комонного Омельченко Семен осавул полковий комонний Чмир Прокіп хорунжий полку комонного 1673 Солонина Костянтин Дмитрович полковник київський 11.1673 Незамай Юрій суддя полковий київський 1676 Незамай Юрій суддя полковий київський Кобилінський Семен осавул полковий Строковий Федір сотник козелецький Жила Роман отаман городовий 1684, 1689 Жила Ілля осавул полковий київський 07.1685 Григорій Карпович полковник київський Павло Олександрович обозний полковий київський Радич Завецький Климентій писар на той час київський Гаврило Карпович сотник козелецький Михайло Іванович отаман городовий 10.1686 Павло Олександрович обозний полковий київський 11.1686 Григорій Карпович полковник київський Дворецький Іван Васильович сотник остерський Сидко Іван отаман городовий остерський 06.1687 Сава Павлович осавул сотенний козелецький</p>	<p>товариші заслані на козелецький уряд від полковника 02.1690 Куриліха Анастасія, вдова, товаришка сотні Козелецької 03.1690 Шам Семен товариш сотні Козелецької товариші Андрій Шам, Прокіп Медведський 04.1690 Домонтович Олексій, Ляшевич Прокіп, Левкович Іван свідки на уряді 03.1690 Мандик Федір, Мандик Іван, Васеченко Іван Єткувченко Опанас товариство заворицьке 10.1691 Феодосій Миколайович значний товариш військовий козелецький 08.1695 Фіалковський Іван 12.1695 Григорій Карпович, товариш значний військовий Голобояринський Михайло Стефанович товариш полковий і житель чернігівський 04.1699</p>
---	--	--

<p>1676 Чешка Іван райця</p> <p>07.1681 Коробка Василь вїйт Юрій Іванович бурмістр Гнат Онуфрійович і Григорій Остапович райці Дем'ян Максимович і Василь Олещенко лавники</p> <p>04.1685 Коробка Василь вїйт Колеснікович Карпо бурмістр Овдій Гнатович райця Носуля Михайло райця Княжолуцький Федір лавник Злотниченко Кирило лавник</p> <p>1686 Коробка Василь вїйт Демко Федорович бурмістр Доля Іван райця Куча Ясько райця Лук'ян Федорович лавник Ярема Петрович лавник</p> <p>11.1686-07.1687 Коробка Василь вїйт Кривецький Григорій бурмістр Миропольський Яків райця Олександр Герасимович райця Калачненко Іван лавник Григорій Гаврилович лавник</p> <p>09.1687-06.1688 Кривецький Григорій вїйт Юрій Іванович бурмістр Радич Парфен райця Проскуренко Іван райця Страшенко Гнат лавник Підгаєцький Семен лавник</p> <p>10.1688-09.1689 Юрій Іванович вїйт Колесникович Карпо бурмістр Катрич Яків райця Лагон Василь райця Руденко Кирило лавник Стефан Йосипович лавник</p> <p>12.1689-02.1690 Коробка Василь вїйт Дем'ян Федорович бурмістр Солоха Яків райця Кияниця Іван райця Семикрас Павло лавник Ілченко Дем'ян лавник</p> <p>03.1691</p>	<p>06.1688 Солонина Костянтин полковник київський Герасим Данилович отаман козелецький</p> <p>07.1689-03.1691 Григорій Карпович полковник київський</p> <p>02-05.1690 Феодосій Миколайович обозний полковий київський Борсук Петро сотник козелецький Довгий Остап отаман городовий козелецький</p> <p>03.1690 Бутко Лук'ян сотник моровський Бобошко Макар отаман заворицький Лещенко Грицько отаман мокрецький</p> <p>04.1690 Борсученко Петро Юхимович сотник козелецький Хворостовський Влас отаман городовий козелецький Кагарлик Степан отаман городовий гоголівський і сотник наказний</p> <p>01-10.1691 Марченко Степан отаман козелецький Варава Степан городничий козелецький</p> <p>09.1691 Мокієвський Костянтин полковник київський</p> <p>05.1693 Бутко Лук'ян отаман козелецький</p> <p>05.1695 Барановський Яків осавул полку Київського</p> <p>08.1695 Мокієвський Костянтин полковник київський Пашковський полковник охочекомонний Палажелченко Михайло полковник охочекомонний Палій Семен полковник охочекомонний Рожанський Роман сотник гоголівський</p> <p>09.1697 Борсук Петро сотник козелецький</p>	<p>Байкараб Михайло значний товариш полку Київського</p> <p>07.1699 Феодосій Миколайович Шум Михайло Голод Михайло значні товариші сотні Козелецької</p> <p>05.1700 Вольський Григорій Карпович значний товариш військовий</p> <p>06.1727 Шавула Іван Григорович Шаула Федір Шелест Іона Галанський Іван Наливайко Василь Падун Яків Швачка Іван Дубовик Роман Москаленко Яким Бруй Сидір Забуга Іван товариство свідки на уряді носівському</p> <p>03.1628 Остапенко Михайло товариш носівський</p> <p>04.1730 знакові товариші полку Київського Єфімов Петро Гриценко Кирило</p> <p>05.1730 Солонина Федір значний військовий товариш полку</p>
---	---	---

<p>Коробка Василь вїт 05.1691 Юрїй Іванович вїт Колесникович Карпо бурмістр 09.1691-05.1693 Яцкевич Петро вїт козелецький 04.1694 Яцкевич Петро вїт Овдїй Гнатович бурмістр Сусло Тимофїй райця 1696 Яцкевич Петро вїт Маткевич Григорїй бурмістр Кривецький Матвїй райця Лукашенко Омелян райця Іван Макарович лавник Лопотинський Василь лавник Ісак Григорович бурмістр чернігівський 1697 Яцкевич Петро вїт Радич Парфен бурмістр Куча Ясько райця Парфен Іванович райця Григорїй Матвїйович лавник Марко Павлович лавник 11.1697-03.1698 Яцкевич Петро вїт Овдїй Гнатович бурмістр Василь Фтеодорович райця Ілля Васильович райця Дрожчевський Іван лавник Набок Андрїй лавник 03.1698-03.1699 Яцкевич Петро вїт Іван Макарович бурмістр Маджара Федїр райця Болшук Андрїй райця Руденко Кирило лавник Ісай Лук'янович лавник 05.1699 Яцкевич Петро вїт Іван Макарович бурмістр Лапоть Матвїй райця Качан Петро райця Микитенко Федїр лавник Давид Мартинович лавник 05.1700 Яцкевич Петро вїт Іван Макарович бурмістр Сироватка Іван райця Набок Андрїй райця</p>	<p>03.1698 Єнкевич Василь писар полковий київський Жила Ілля осавул полковий київський Борсук Петро сотник козелецький Михайло Іванович отаман городовий 05.1698 Феодосїй Миколайович полковник наказний київський Борсук Петро сотник козелецький Лях Федїр отаман городовий козелецький 11.1698 Жила Ілля суддя полковий та полковник наказний київський Борсук Петро Іванович сотник козелецький Довгий Остап отаман городовий 07.1699 Жила Ілля суддя полку Київського Чернятовський Роман осавул полковий київський Бутко Лук'ян Іванович сотник козелецький Губа Василь сотник острицький Жила Василь сотник наказний козелецький Довгий Остап отаман городовий 10.1699 Мокїєвський Костянтин полковник київський Бутко Лук'ян Іванович сотник козелецький Довгий Остап отаман городовий 03.1700 Жила Ілля суддя полковий Чернятовський Роман осавул полковий київський Борсук Петро сотник козелецький Голод Михайло отаман городовий 07.1700 Михайло Іванович наказний полковник київський Голод Михайло отаман городовий козелецький 05.1725 Танський Антон полковник київський Билина Трохим сотник носївський Сеник Федїр сотник наказний носївський</p>	<p>Київського</p>
---	--	-------------------

Нагорний Яків лавник Артюшенко Іван лавник 06.1701-02.1702 Журовський Стефан війт Островський Василь бурмістр Степан Йосипович райця Дрожчевський Іван райця Руденко Кирило лавник Ісай Лук'янович лавник 12.1729 Головко Карпо Андрійович війт Радченко Григорій бурмістр Іващенко Федір райця Лазоревич Іван райця Тріска Іван лавник Клим Григорович лавник 05.1730 Набок Андрій війт Михайло Парфенович бурмістр Савенко Іван райця Даценко Федір райця Яків Максимович лавник Ющенко Петро лавник 05.1731 Шафаренко Василь війт Григорій Леонтійович бурмістр Ситник Федір райця Лаляк Андрій райця	Турик Роман отаман городовий носівський Шелест Іона отаман курінний 06.1726 Танський Антон полковник київський Билина Трохим сотник носівський Бородавка Іван отаман городовий 05.1727 Прутянул Іван сотник носівський Бородавка Іван отаман городовий носівський Петро Юхимович писар сотенний носівський 06.1727 Шелест Іона сотник наказний носівський 03.1728-03.1730 Шавула Іван сотник носівський Наливайко Прокіп отаман городовий носівський 04.1730 Шум Матвій другий осавул полковий київський Наливайко Прокіп отаман городовий носівський
---	---

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Актовая книга Стародубского городского уряда 1693 г. / Черниговская губернская архивная комиссия; под ред. В. Л. Модзалевского. – Чернигов : Тип. Г. М. Веселой, 1914. – 138 с.
2. Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века / под ред. и примечания В.Л. Модзалевского. – Чернигов : Изд. Черниговской губернской ученой архивной комиссии, 1912. – Вып. 1: Справы поточные 1664–1671 годов. – 236 с.
3. Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века / под ред. и примечания В. Л. Модзалевского. – Чернигов : Изд. Черниговской губернской ученой архивной комиссии, 1913. – Вып. 2: Справы вечистыя 1664–1671 годов. – 115 с.
4. Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века / ред. и прим. В. Модзалевского. – Чернигов : Изд. Черниговской губернской ученой архивной комиссии, 1914. – Вып. 3 : Справы вечистыя 1672–1680 годов. – 124 с.
5. Акты Мейского уряда 1612–1699 гг. / предисл. А. В. Стороженко // Киевская старина. – 1892. – Т. 37, № 4. – Прилож. С. 1–32; № 5. – Прилож. С. 33–48; № 6. – С. 49–64 ; № 7. – С. 65–112.
6. Горобець, В. Влада та соціум Гетьманату: дослідження з політичної і соціальної історії ранньомодерної України: монографія. – К. : Інститут історії України, 2009. – 271 с.
7. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ІР НБУВ). – Ф. І. – Спр. 55256. – 365 арк.
8. ІР НБУВ. – Ф. І. – Спр. 55257. – 200 арк.
9. ІР НБУВ. – Ф. XIV. – Спр. 6966. т.І. – 78 арк.

10. IP НБУВ. – Ф. XIV. – Спр. 6966. – т. II. 70 арк.
11. IP НБУВ. – Ф. XIV. – Спр. 6966. – т. III. 160 арк.
12. IP НБУВ. – Ф. XIV. – Спр. 6967. – 69 арк.
13. IP НБУВ. – Ф. XXVIII. – Спр. 49–84. – 74 арк.
14. Книги третье меские Ператинские // Сторожени: фамильный архив : в 8 т. – К., 1908. – Т. 6. – 499 с.
15. Кривошея, В. В. Козацька еліта Гетьманщини: [монографія]. – К. : ПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2008. – 452 с.
16. Кривошея, В. Старшина Козелецької сотні Київського полку // Запорозька Січ і Українське козацтво: зб. наук. праць / ред. колегія: В. В. Кривошея (голова) [та ін.]. – К. : ДП «Пріоритети», 2013. – С. 69–87.
17. Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст.: (збірник актових документів) / підг. до видання О. Маштабей, В. Самійленко, Б. Шарпило. – К. : Наукова думка, 1986. – 222 с. – (Пам'ятки української мови. Серія актових документів і грамот).
18. Миллер, Д. Стародубского магистрата книга справ поточных: (1690–1722). – Х., 1894. – 16 с.
19. Модзалевский, В. Л. Отрывки из Стародубской меской книги за 1664–1673 гг. / В.Л. Модзалевский. – Чернигов, 1911. – 37 с.
20. Окіншевич, Л. Значне військове товариство в Україні-Гетьманщині XVII–XVIII ст. // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Мюнхен : Заграва, 1948. – Т. CLVII: Праці Історико-Філологічної Секції. – 223 с.
21. Отрывки из Нежинских магистратских книг 1657–1674 годов. – Чернигов : Типография губернского правления, 1887. – 66 с.
22. Отрывки из Стародубовской меской книги за 1664–1673 гг. // Труды Черниговской губернской архивной комиссии: 1909–1910. – Чернигов, 1911. – Вып. 8. – С. 71–105.
23. Пиріг, П. Протоколи Ніжинського магістрату 1659 і 1674 рр. // Сіверянський літопис. – 2002. – № 2. – С. 32–42.
24. Пиріг, П. Цивільні і кримінальні справи Ніжинського магістрату 1651–1657 рр. // Сіверянський літопис. – 2001. – № 4. – С. 26–35.
25. Протокул до записовання справ поточных на рок 1690. – Чернигов : Тип. Губернского правления, 1852. – 180 с.
26. Протокуль до записования справъ поточнихъ на рокъ 1690 // Черниговские губернные ведомости. – 1852. Год пятнадцатый. – №№ 36–44. – С. 381–383, 396–401, 414–418, 429, 441–443, 462–468, 482–485, 490–500.
27. Протыкуль справъ поточнихъ 1683 годъ // Черниговскія губернскія ведомости. – 1857. – № 21–33. – С. 175–288.
28. Стародубского магистрата книга справ поточных : (1690–1722) // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Х., 1894. – Т. 6 : Труды педагогического отдела историко-филологического общества, вып. 2. – С. 259–274.
29. Центральний державний історичний архів України в м. Київ (ЦДІАУК) – Ф.208. – Оп. 1. – Спр. 24–29, 34–49, 82–91.
30. Biblioteka Narodowa w Warszawie. Dział mikrofilmów. Kraków PAN 280, mf. 9105. 184 k.